

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ

"ЗАТВЕРДЖУЮ"

Заступник керівника
(проректор з науково-педагогічної роботи)

Микола АФАНАСІЄВ

Методологія та організація наукових досліджень

робоча програма навчальної дисципліни

Галузь знань 29 «Міжнародні відносини»
Спеціальність 291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії»
Освітній рівень другий (магістерський)
Освітня програма «Міжнародні відносини»

Вид дисципліни
Мова викладання, навчання та оцінювання

базова
українська

Завідувач кафедри філософії та політології

Олег КУЗЬ

Харків
2020

ЗАТВЕРДЖЕНО
на засіданні кафедри філософії та політології
Протокол № 1 від 25.08.2020 р.

Розробники:

Кузь О. М., д.філос.н., проф. кафедри філософії та політології
Коротков Д. С., к.політ.н., доц. кафедри філософії та політології
Романюк О. І., д. політ.н., проф. кафедри філософії та політології

**Лист оновлення та перезатвердження
робочої програми навчальної дисципліни**

Навчальний рік	Дата засідання кафедри – розробника РПНД	Номер протоколу	Підпис завідувача кафедри

Анотація навчальної дисципліни:

Апріорі (A priori – лат. первісно) «Методологія та організація наукових досліджень» належить до переліку базових навчальних дисциплін за другим (магістерським) освітнім рівнем. Такий статус дисципліни зумовлений її зосередженістю на фундаментальних проблемах знання, науки і методології наукового пізнання. Зміст дисципліни спрямований на розгляд основних проблем сучасної науки, серед яких питання наукової раціональності, науки як соціокультурного феномена, наукових революцій, наукових картин світу, наукового ідеалу, сучасних методологічних програм і принципів. Експліцитними завданнями викладання навчальної дисципліни «Методологія та організація наукових досліджень» є формування у здобувачів освітнього ступеня «магістр» сучасного наукового світогляду, опанування плюральної методології дослідницьких програм і усвідомлення системно-методологічних (культурних, політичних, соціально-економічних, когнітивно-пізнавальних тощо) проблем, що безпосередньо або побічно пов'язані з прогресом науки і технологій та становленням глобального суспільства.

Метою викладання навчальної дисципліни «Методологія та організація наукових досліджень» є формування у студентів системи знань та навичок щодо організації та проведення наукових досліджень міжнародно-політичних проблем і глобального розвитку, вирішення дослідницьких завдань, вдосконалення використання методів наукового дослідження, підготовки та проведення апробації результатів наукового дослідження, участі в міжнародній науковій співпраці.

У якості *завдань* вивчення дисципліни постають:

- засвоєння змісту та структури сучасної наукової теорії в галузі гуманітарних і соціально-політичних наук (наука як форма знання);
- опанування методів і засобів, технології виробництва нового наукового знання та перевірки його на достовірність та обґрунтованість (наука як форма пізнавальної діяльності);
- розуміння соціальних функцій науки у сучасному суспільстві; усвідомлення етосу науки (наука як соціальний інститут);
- оволодіння принципами наукового дослідження; розуміння місця міжнародно-політичних досліджень у структурі суспільних наук та їх зв'язок із міждисциплінарними дослідженнями;
- опанування базових навичок наукової роботи та здійснення наукового дослідження, уміння визначати наукову проблему, предмет дослідження, будувати наукові гіпотези;
- засвоєння основ методології міжнародно-політичного аналізу; уміння застосовувати прикладні методи дослідження та аналізу міжнародних відносин і зовнішньої політики;
- оволодіння навичками підготовки текстів (аналітичних записок, есе, наукових статей тощо) і усних презентацій у сфері аналізу міжнародних відносин і зовнішньої політики окремих держав.

Навчальна дисципліна «Методологія та організація наукових досліджень» є базовою дисципліною професійного циклу підготовки магістрів із спеціальності 291 «міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії».

Характеристика навчальної дисципліни

Курс	1М
Семестр	2
Кількість кредитів ECTS	4

Структурно-логічна схема вивчення дисципліни

Пререквізити	Постреквізити
Філософія	Комплексний тренінг
Теорія міжнародних відносин	
Політологія та історія політичних вчень	

Компетентності та результати навчання за дисципліною

Компетентності	Результати навчання
1. Здатність проведення досліджень на відповідному рівні	Розуміти зміст та структуру сучасної наукової теорії в галузі гуманітарних і соціально-політичних наук; знати та розуміти природу, джерела та напрями еволюції міжнародних відносин, міжнародної політики, зовнішньої політики держав, аналізувати стан теоретичних досліджень міжнародних відносин та світової політики
2. Здатність виявляти та аналізувати природу, динаміку, принципи організації міжнародних відносин, типи та види міжнародних акторів, сучасні тенденції розвитку світової політики	Розуміти місце міжнародно-політичних досліджень у структурі суспільних наук та їх зв'язок із міждисциплінарними дослідженнями; створювати і досліджувати моделі об'єктів і процесів міжнародних відносин, зовнішньої політики, суспільних комунікацій та регіональних студій
3. Здатність використовувати для дослідження міжнародних відносин, суспільних комунікацій та для регіональних студій теоретичні та методологічні підходи політології, економічної та правової науки, міждисциплінарних досліджень	Застосовувати сучасні наукові підходи, методології та методики для дослідження проблем міжнародних відносин та зовнішньої політики

Програма навчальної дисципліни**Змістовий модуль 1. Феноменологія, соціологія і методологія науки****Тема 1. Наука як культурно-цивілізаційний феномен**

Історія науки. Виникнення передумов наукових знань в стародавньому світі. Зародження і розвиток класичної науки. Некласична наука. Постнекласична наука. Наука і практика. Наука і суспільство. Багатоманітність форм знання. Наукове і позанаукове знання. Наукове знання як система, його особливості і структура. Класифікація наук і проблема періодизації історії науки. Спадковість, єдність кількісних і якісних змін у розвитку науки.

Диференціація та інтеграція наук, взаємодія наук та їх методів. Посилення математизації, теоретизації та діалектизації науки. Динаміка наукового знання.

Наука як соціокультурний феномен. Наука, людина, повсякденність.

Тема 2. Наука як соціальний інститут. Соціокультурна детермінація наукового знання (соціальні науки)

Різні підходи до визначення соціального інституту науки. Історичний розвиток способів трансляції наукових знань (від рукописних видань до сучасного комп'ютера). Історичний розвиток інституційних форм наукової діяльності. Наукові співтовариства та їх історичні типи: республіка вчених (XVII – XVIII ст.), наукові співтовариства епохи дисциплінарно організованої науки (XIX – XX ст.); формування міждисциплінарних співтовариств науки XX сторіччя. Наукові школи. Підготовка наукових кадрів. Комп'ютеризація науки та її соціальні наслідки. Наука й економіка. Наука і влада. Проблема секретності й закритості наукових досліджень і державного регулювання науки. Політизована наука.

Тема 3. Логіка й методологія науки. Епістемологія

Метод і методологія. Класифікація методів. Основні моделі співвідношення філософії і спеціальних наук. Загальнонаукові методи і прийоми дослідження. Нормативний характер методологічних принципів науки. Загальнонаукові методологічні принципи як вимоги до наукової теорії. Вимога перевірюваності або принцип спостереження. Вимога максимальної узагальненості теорії або її пояснювальної сили. Вимога передбачувальної сили теорії. Вимога принципової простоти теорії. Розуміння і пояснення.

Основні методологічні програми сучасності: індуктивізм, фальсифікаціонізм, конвенціоналізм, історизм. Критицизм і раціональність в концепції К. Поппера. Релятивність норм пізнавальної діяльності (М. Полані). Еволюційна епістемологія і еволюційна програма Ст. Тулміна. Історико-еволюціоністський напрям (Т. Кун). Логіко-нормативна модель зростання знання в науково-дослідницькій програмі І. Лакатоса. Плюралізм в епістемології П. Фейерабенда. Тематичний аналіз науки (Дж. Холтон).

Філософська методологія та її застосування у сфері соціально-гуманітарного знання. Класична і неklasична раціональність: розум і культура. Багатоманітність форм раціональності. Раціональність як спосіб ставлення людини до світу. Структура і типологія раціональності.

Детермінанти розвитку наукової раціональності. Історичні типи наукової раціональності. Некласична і постнеklasична наукова раціональність. Наукове знання як складна система, що розвивається. Різноманіття типів наукового знання. Емпіричний і теоретичний рівні, критерії їх розрізнення. Особливості емпіричної і теоретичної мови науки. Структура емпіричного знання. Експеримент і спостереження. Емпіричні факти. Процедури формування факту. Проблема теоретичного навантаження факту. Структура теоретичного знання. Теоретичні моделі як елемент внутрішньої організації теорії. Парадигма. Математизація теоретичного знання. Наукова картина світу, її функції: картина світу як онтологія, як форма систематизації знання, як дослідницька програма. Роль філософських ідей і принципів у обґрунтуванні наукового знання.

Раціональність у когнітивних і соціальних системах. Соціокультурні та екзистенційні передумови кризи наукової раціональності. Наука як форма панування і фактор відчуження. Проблема налагодження зв'язку науки з життєвим світом людини. Раціоналістичний проект модерну та його критика. Сучасна філософія науки на шляху до нового розуміння наукової раціональності.

Проблема істинності й раціональності у соціально-гуманітарних науках. Текст як особлива реальність та «одиниця» методологічного і семантичного аналізу соціально-гуманітарного знання. Герменевтика і круг герменевтики. Соціальна верифікація наукового знання у соціогуманітарних, технологічних і природничих науках. Пояснення, розуміння, інтерпретація у соціальних і гуманітарних науках. Інформаційні технології та інформаційна культура.

Тема 4. Міжнародні відносини як дисциплінарний простір політичної науки

Політика, влада, суспільство. Політична наука в системі соціального знання. Структура політичної науки. Рівні політики. Детермінанти міжнародно-політичного аналізу. Поняття і критерії міжнародних відносин. Концептуалізація світової політики. Розмежування понять «міжнародні відносини» і «світова політика». Взаємозв'язок внутрішньої та зовнішньої політики. Предмет міжнародно-політичної науки. Зародження теорії міжнародних відносин.

Витоки ліберальної та реалістичної парадигм. Політичний реалізм – основні положення, представники, опоненти. Політичний лібералізм: теоретичне підґрунтя та дискурсивний простір. Марксистський підхід до вивчення МВ. Неореалізм. Неолібералізм. Неомарксизм. Підтвердження і критика «світ-системного» підходу. Постмодернізм. Конструктивізм. Критичні теорії. Теорії середнього рівня МВ (теорія міжнародних режимів, теорія демократичного світу, теорія транзиту, теорія лібералізму і прав людини тощо). Національні школи МВ та їх особливості.

Змістовий модуль 2. Теорія та практика міжнародно-політичного аналізу

Тема 5. Традиції, парадигми і суперечки у дослідженні міжнародних відносин

Головні традиції у концептуалізації МВ. Ідейні витоки, представники, дискурсивні репрезентації метатеорій МВ. Понятійний апарат і загальні положення теоретичного мейнстріму. Переваги і вади класичних теорій МВ.

Походження та фундаментальні категорії реалістичної традиції. Друга світова війна, «холодна війна» і формування цілісної реалістичної концепції МВ (Едвард Карр, Рейнгольд Нібур, Ганс Моргентау). Поняття «сили» (power). Отто фон Бісмарк, Карл фон Клаузевіц. Мораль і право для реалістів. Неореалізм: актуалізація та перспективи. Концепт «м'якої сили».

Ліберальна традиція у політичній філософії: Г. Гроцій, Б. Спіноза, Ш.-Л. Монтеск'є. Кант і його проект «вічного миру». Вудро Вільсон і його політична спадщина. Організація Об'єднаних Націй і дискурс «прав людини». Феномен «гуманітарних інтервенцій».

Еволюція класичних парадигм, їх різноманітні імплікації. Виникнення неотеорій: нові сюжети, перетин, взаємозбагачення, розрізнення. «Великі суперечки» і парадигмальні дебати: порівняльна характеристика. Досягнення і критика раціоналізму.

Виникнення неокласичних теорій як приклад їх взаємозбагачення. Сучасні теорії МВ. Конструктивізм: методологія, дискурс-аналіз, досягнення, суперечливість. Історія розвитку конструктивістської парадигми в теорії МВ. Основні поняття: норми, ідентичності та цінності, епістемні суспільства, культура МВ, агент-структурна проблема тощо.

Постмодернізм: витоки, дискурсивна витонченість, здобутки. Амбівалентність оцінки досягнень і подальшої долі. Ключові настанови у дослідженні МВ: номіналістична оптика, відмова від надтеорій, парадигм, історизму, «пошуку та відкриття» законів тощо. Недовіра до «великих наративів». Деконструкція світу.

Критична теорія: теоретичні настанови, витоки, представники.

Теорії міжнародних відносин та їх використання у підготовці й написанні наукового тексту.

Тема 6. Міжнародна система і глобальне суспільство

Основні категорії системного підходу: система, елементи, структура, середа. Система і підсистема. Глобальна та регіональні міжнародні системи. Типології міжнародних систем (акторний, структурний, історичний підходи). Класифікація міжнародних систем М. Каплана. Характерні особливості міжнародних систем. Анархічність міжнародної системи.

Поняття «стабільність» міжнародної системи. Системний підхід у працях Кеннета Волтца. Можливості та обмеження системного підходу щодо аналізу міжнародних відносин і світової політики. Дискусії про структуру міжнародної системи після закінчення «холодної війни».

Проблема учасника і «актора» у міжнародних відносинах. Держава як головний «актор» міжнародних відносин: ознаки, функції, сучасна форма. Сучасні виклики державі як основному актору міжнародних відносин. Недержавні учасники міжнародних відносин: їх роль і функції. Міжурядові та неурядові організації. Інші учасники міжнародних відносин.

Тема 7. Рівні та методи наукового дослідження. Методики і процедури прикладного аналізу міжнародних відносин

Теоретичний рівень. Підходи. Методи дослідження. Загальні та спеціальні методи дослідження. Методи дослідження міжнародних відносин і світової політики. Методи аналізу ситуації. Експлікативні методи: контент-аналіз, івент-аналіз, метод когнітивного картування. Експериментальні методи: імітаційні ігри. Прогностичні методи: дельфійський метод, метод побудови сценаріїв. Аналіз процесу прийняття рішень.

Роль прикладного аналізу міжнародних відносин у системі сучасного наукового знання. Базові методики прикладного аналізу МВ. Вивчення міжнародних відносин із позицій прикладного моделювання: моделювання і системність. Логіко-інтуїтивне і формальне моделювання. Нормативне моделювання міжнародних ситуацій і процесів. Застосування математичних засобів як самостійна проблема прикладного аналізу МВ. Квантифікація і формалізація змістовних моделей міжнародних ситуацій і процесів. Динамічні моделі як засіб опису поведінки міжнародних систем і суб'єктів МВ у часі.

Тема 8. Методика організації та зміст основних етапів наукового дослідження

Форми і види, методи організації науково-дослідницької роботи студентів. Реферат і реферативний огляд. Наукова доповідь. Есе. Курсова робота. Випускна кваліфікаційна робота як форма підсумкової державної атестації випускника.

Загальна схема та етапи наукового дослідження. Окреслення проблематики та побудова плану-проспекту майбутнього наукового дослідження. Поняття наукового напряму, наукової проблеми та теми наукового дослідження. Підготовка обґрунтування. Ключові елементи обґрунтування теми: постановка проблеми, актуальність теми дослідження та визначення рівня її розробленості, наукова новизна та практичне значення розробки проблеми, мета та завдання дослідження, вибір об'єкта та предмета дослідження, окреслення структури роботи.

Пошук наукової інформації та робота з літературними джерелами. Поняття джерела наукової інформації, видова структура джерел наукової інформації. Підбір та опрацювання статистичної й фактологічної бази дослідження. Кваліфікаційна робота. Підготовка рукопису наукової роботи: логіка викладу, мова та стиль наукового дослідження. Оформлення вступу, висновків, опис літератури та формування додатків.

Магістерська робота як форма науково-дослідної роботи. Загальна характеристика та основні вимоги до написання магістерських робіт. Основні етапи підготовки магістерських робіт. Організація наукових досліджень при підготовці рукопису магістерської роботи: вибір теми, складання робочих планів, пошук літературних джерел, робота над чистовим варіантом рукопису. Композиційна структура і технічне оформлення магістерської роботи.

Підготовка до захисту та захист магістерської роботи. Рецензування та оформлення документів і матеріалів, пов'язаних із захистом роботи. Підготовка магістранта до виступу на засіданні Державної екзаменаційної комісії. Зміст доповіді та підготовка супроводжуючого ілюстративного матеріалу. Процедура публічного захисту магістерської роботи.

Методи навчання та викладання

При викладанні навчальної дисципліни «Методологія та організація наукових досліджень» використовується своєрідне поєднання дидактичних традицій та інновацій: від консервативних, академічних методик інформаційно-рецептивної та репродуктивної спрямованості до трансформативно-феноменологічних, пошукових підходів щодо активізації навчально-пізнавальної діяльності студентів, які передбачають застосування таких навчальних технологій, як: проблемні лекції, семінари-дискусії, кейс-стаді, дебати, імітації тощо.

Порядок оцінювання результатів навчання

Порядок оцінювання сформованих компетентностей у студентів враховує види занять, які згідно з програмою навчальної дисципліни передбачають лекції, семінари, а також виконання самостійної роботи. Оцінювання сформованих компетентностей у студентів здійснюється за накопичувальною 100-бальною системою, а контрольні заходи з оцінювання результатів навчання студентів включають:

поточний контроль, що здійснюється протягом семестру під час проведення лекційних, семінарських занять і оцінюється сумою набраних балів (максимальна сума – 100 балів; мінімальна сума, що дозволяє студенту складати залік, – 60 балів);

підсумковий контроль у формі семестрового диференційованого заліку.

Поточний контроль успішності навчання студентів з дисципліни «Методологія та організація наукових досліджень» та рівня сформованості у них очікуваних компетентностей, здійснюється у таких формах: робота на лекційних заняттях; участь в обговоренні питань на семінарських заняттях; перевірка есе за заданою тематикою; підготовка аналітичного повідомлення; проведення експрес-опитування; презентація розгорнутого плану магістерської роботи; проведення письмової контрольної роботи.

Поточний контроль успішності навчання у формі роботи на лекційних і семінарських заняттях здійснюється на кожному занятті, усно. Поточний контроль *самостійної роботи* студентів у формі підготовки *реферативної (аналітичної) доповіді* здійснюється за 4-бальною шкалою оцінювання (4 бали – відмінно, 3 – добре, 2 – задовільно, 1 – достатньо) двічі за семестр, усно; у формі *експрес-опитування* – за тією ж шкалою – чотири рази за семестр, усно. Контроль успішності навчання у формі *презентації есе* за погодженою тематикою здійснюється 1 раз за семестр; есе оцінюється за 12-бальною шкалою з коефіцієнтом «2»; захист проводиться на семінарських заняттях в усній формі з наданням письмового тексту. Поточний контроль успішності навчання у формі проведення *письмової контрольної роботи* здійснюється на лекційному занятті двічі за семестр; виконання контрольної роботи оцінюється за 12-бальною шкалою. *Презентація розгорнутого плану* кваліфікаційної роботи відбувається наприкінці семестру; для оцінювання використовується 12-бальна шкала з коефіцієнтом «2».

Зазначені форми і засоби поточного контролю успішності навчання студентів із навчальної дисципліни «Методологія та організація наукових досліджень» спрямовані на стимулювання їх систематичної поточної навчальної та самостійної роботи, на підвищення об'єктивності оцінювання їхніх знань, запровадження здорової конкуренції між студентами у навчанні, на виявлення і розвиток їхніх творчих і дослідницьких здібностей. Мінімумально можлива кількість балів за поточний контроль упродовж семестру – 60.

Підсумковий контроль успішності навчання студентів з дисципліни «Методологія та організація наукових досліджень» та рівня сформованості у них компетентностей, які підтримуються даною компонентою навчального плану, проводиться у формі семестрового диференційованого заліку відповідно до графіку навчального процесу спеціальності.

Семестровий залік – форма оцінки підсумкового засвоєння студентами теоретичного та практичного матеріалу з окремої навчальної дисципліни, що проводиться як контрольний захід. Завданням заліку є перевірка розуміння студентами програмного матеріалу в цілому, логіки та взаємозв'язків між окремими розділами, здатності творчого використання накопичених знань, вміння формулювати своє ставлення до певної проблеми навчальної дисципліни тощо. Під час семестрового контролю у формі диференційованого заліку підсумкова кількість балів з навчальної дисципліни (максимум – 100 балів) визначається як сума (проста) балів за результатами успішності студента при поточному контролі.

Студента слід вважати атестованим, якщо сума балів, одержаних за результатами підсумкової/семестрової перевірки успішності, дорівнює або перевищує 60. Сумарний результат у балах за семестр складає – «60 і більше балів – зараховано», «59 і менше балів – не зараховано» – та заноситься у залікову «Відомість обліку успішності» з навчальної дисципліни.

Виставлення підсумкової оцінки здійснюється за шкалою, що наведено в таблиці «Шкала оцінювання: національна та ЄКТС».

Форми оцінювання та розподіл балів наведено у таблиці «Рейтинг-план навчальної дисципліни».

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ЄКТС	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82 – 89	B	добре	
74 – 81	C		
64 – 73	D		
60 – 63	E	задовільно	не зараховано
35 – 59	FX	незадовільно	

Рейтинг-план навчальної дисципліни

Тема	Форми та види навчання		Форми оцінювання	Max бал
Тема 1.	<i>Аудиторна робота</i>			
	Лекція 1	Проблемна лекція «Наука як культурно-цивілізаційний феномен»	присутність, конспект	0,2
	Семінарське заняття 1	Семінарське заняття за темою 1	присутність; участь в обговоренні	0,2
	<i>Самостійна робота</i>			
	Питання та завдання до самостійного опрацювання	Пропедевтичне заняття: ознайомлення з технологічною картою, переліком рекомендованої літератури, вимогами до есе та тематикою есе, нормативними вимогами до магістерської роботи		
Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до семінарського заняття, огляд теоретичного матеріалу з теми 1. Тематизація кваліфікаційної роботи: об'єкт,				

		предмет, проблема, гіпотеза, методи дослідження		
Тема 2.	Аудиторна робота			
	Лекція 2	Лекція. Наука як соціальний інститут. Соціокультурна детермінація наукового знання (соціальні науки)	присутність, конспект	0,2
	Семінарське заняття 2	Семінарське заняття за темою 1: 1.1. Історія науки. Некласична наука. Постнекласична наука. 1.2. Наука і суспільство. Наука як соціокультурний феномен. Наука, людина, повсякденність. 1.3. Класифікація наук і проблема періодизації історії науки.	присутність; участь в обговоренні	0,2
	Самостійна робота			
	Питання та завдання до самостійного опрацювання	Експрес-опитування	усно	4
Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до семінарського заняття, огляд теоретичного матеріалу з теми 2. Підготовка реферативного повідомлення				
Тема 3	Аудиторна робота			
	Лекція 3	Лекція 1. Логіка й методологія науки. Епістемологія	присутність, конспект	0,2
	Семінарське заняття 3	Семінарське заняття за темою 2: 2.1. Історичний розвиток інституційних форм наукової діяльності. Наукові співтовариства та їх історичні типи: республіка вчених (XVII – XVIII ст.), наукові співтовариства епохи дисциплінарно організованої науки (XIX – XX ст.); формування міждисциплінарних співтовариств науки XX сторіччя. 2.2. Наукові школи. 2.3. Наука і влада. Політизована наука.	присутність; участь в обговоренні	0,2
	Самостійна робота			
	Питання та завдання до самостійного опрацювання	Аналітична доповідь	усно	4
Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до семінарського заняття, огляд теоретичного матеріалу з теми 3. Підготовка до експрес-опитування				
Тема 3	Аудиторна робота			
	Лекція 4	Лекція 2. Логіка й методологія науки. Епістемологія	присутність, конспект	0,2
	Семінарське заняття 4	Семінарське заняття 1 за темою 3: 3.1. Метод і методологія. Класифікація методів. 3.2. Основні методологічні програми сучасності: індуктивізм, фальсифікаціонізм, конвенціоналізм, історизм. 3.3. Філософська методологія та її застосування у сфері соціально-гуманітарного знання. Структура і типологія раціональності. 3.4. Різноманіття типів наукового знання. Емпіричний і теоретичний рівні, критерії їх розрізнення. 3.5. Процедури формування факту. Проблема теоретичного навантаження факту. Структура теоретичного знання. Теоретичні моделі як елемент	присутність; участь в обговоренні	0,2

		внутрішньої організації теорії. Парадигма. 3.6. Пояснення, розуміння, інтерпретація у соціальних і гуманітарних науках.			
	Самостійна робота				
	Питання та завдання до самостійного опрацювання	Експрес-опитування	усно	4	
		Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до семінарського заняття, опрацювання рекомендованої літератури з теми 3. Підготовка до контрольної роботи			
Тема 4	Аудиторна робота				
	Лекція 5	Лекція. Міжнародні відносини як дисциплінарний простір політичної науки	присутність, конспект	0,2	
	Семінарське заняття 5	3.1. Метод і методологія. Класифікація методів. 3.2. Основні методологічні програми сучасності: індуктивізм, фальсифікаціонізм, конвенціоналізм, історизм. 3.3. Філософська методологія та її застосування у сфері соціально-гуманітарного знання. Структура і типологія раціональності. 3.4. Різноманіття типів наукового знання. Емпіричний і теоретичний рівні, критерії їх розрізнення. 3.5. Процедури формування факту. Проблема теоретичного навантаження факту. Структура теоретичного знання. Теоретичні моделі як елемент внутрішньої організації теорії. Парадигма. 3.6. Пояснення, розуміння, інтерпретація у соціальних і гуманітарних науках.	присутність; участь в обговоренні	0,2	
	Самостійна робота				
	Питання та завдання до самостійного опрацювання	Контрольна робота		письмово	12
		Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до семінарського заняття, огляд теоретичного матеріалу з теми 4. Підготовка до експрес-опитування			
Тема 5	Аудиторна робота				
	Лекція 6	Лекція 1. Традиції, парадигми і суперечки у дослідженні міжнародних відносин	присутність, конспект	0,2	
	Семінарське заняття 6	4.1. Політична наука в системі соціального знання. Структура політичної науки. Рівні політики. 4.2. Поняття і критерії міжнародних відносин. Концептуалізація світової політики. 4.3. Витоки ліберальної та реалістичної парадигм. Неореалізм. Неолібералізм. Неомарксизм. Підтвердження і критика «світ-системного» підходу. Постмодернізм. Конструктивізм. Критичні теорії. 4.4. Теорії середнього рівня МВ (теорія міжнародних режимів, теорія демократичного світу тощо). 4.5. Національні школи МВ та їх особливості.	присутність; участь в обговоренні	0,2	
	Самостійна робота				
	Питання та завдання до самостійного опрацювання	Експрес-опитування		усно	4
		Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до семінарського заняття, опрацювання рекомендованої літератури з теми 5. Підготовка аналітичного повідомлення			

		<i>Аудиторна робота</i>		
Тема 5	Лекція 7	Лекція 2. Традиції, парадигми і суперечки у дослідженні міжнародних відносин	присутність, конспект	0,2
	Семінарське заняття 7	Семінарське заняття за темою 5: 5.1. Головні традиції у концептуалізації МВ. Переваги і вади класичних теорій МВ. 5.2. Походження та фундаментальні категорії реалістичної традиції. Поняття «сили» (power). Неореалізм: актуалізація та перспективи. Концепт «м'якої сили». 5.3. Ліберальна традиція у політичній філософії. Вудро Вільсон і його політична спадщина. Організація Об'єднаних Націй і дискурс «прав людини». Феномен «гуманітарних інтервенцій». 5.4. Еволюція класичних парадигм, їх різноманітні імплікації. Виникнення неотеорій: нові сюжети, перетин, взаємозбагачення, розрізнення. 5.5. Сучасні теорії МВ. Конструктивізм: методологія, дискурс-аналіз, досягнення, суперечливість. Основні поняття: норми, ідентичності та цінності, епістемні суспільства, культура МВ, агент-структурна проблема тощо. 5.6. Постмодернізм: витоки, дискурсивна витонченість, здобутки. Амбівалентність оцінки досягнень і подальшої долі. Недовіра до «великих наративів». Деконструкція світу. 5.7. Критична теорія: теоретичні настанови, витоки, представники. 5.8. Теорії міжнародних відносин та їх використання у підготовці й написанні наукового тексту.	присутність; участь в обговоренні	0,2
	<i>Самостійна робота</i>			
	Питання та завдання до самостійного опрацювання	Аналітична доповідь Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до семінарського заняття, опрацювання рекомендованої літератури з тем 5. Підготовка до презентації есе та експрес-опитування	усно	4
Тема 6	<i>Аудиторна робота</i>			
	Лекція 8	Лекція. Міжнародна система і глобальне суспільство	присутність, конспект	0,2
	Семінарське заняття 8	Семінарське заняття за темою 5: 5.1. Головні традиції у концептуалізації МВ. Переваги і вади класичних теорій МВ. 5.2. Походження та фундаментальні категорії реалістичної традиції. Поняття «сили» (power). Неореалізм: актуалізація та перспективи. Концепт «м'якої сили». 5.3. Ліберальна традиція у політичній філософії. Вудро Вільсон і його політична спадщина. Організація Об'єднаних Націй і дискурс «прав людини». Феномен «гуманітарних інтервенцій». 5.4. Еволюція класичних парадигм, їх різноманітні імплікації. Виникнення неотеорій: нові сюжети,	присутність; участь в обговоренні	0,2

		перетин, взаємозбагачення, розрізнення. 5.5. Сучасні теорії МВ. Конструктивізм: методологія, дискурс-аналіз, досягнення, суперечливість. Основні поняття: норми, ідентичності та цінності, епістемні суспільства, культура МВ, агент-структурна проблема тощо. 5.6. Постмодернізм: витоки, дискурсивна витонченість, здобутки. Амбівалентність оцінки досягнень і подальшої долі. Недовіра до «великих наративів». Деконструкція світу. 5.7. Критична теорія: теоретичні настанови, витоки, представники. 5.8. Теорії міжнародних відносин та їх використання у підготовці й написанні наукового тексту.			
Самостійна робота					
	Питання та завдання до самостійного опрацювання	Експрес-опитування	усно	4	
		Презентація есе	усно, текст	24	
		Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до семінарського заняття, опрацювання рекомендованої літератури з теми 6. Підготовка презентації розгорнутого плану дослідження			
Аудиторна робота					
Тема 7	Лекція 9	Лекція. Рівні та методи наукового дослідження. Методики і процедури прикладного аналізу міжнародних відносин	присутність, конспект	0,2	
	Семінарське заняття 9	Семінарське заняття за темою 6: 6.1. Основні категорії системного підходу: система, елементи, структура, середовище. Система і підсистема. 6.2. Поняття «стабільність» міжнародної системи. 6.3. Проблема учасника і «актора» у міжнародних відносинах. Держава як головний «актор» міжнародних відносин. 6.4. Недержавні учасники міжнародних відносин: їх роль і функції. Міжурядові та неурядові організації.	присутність; участь в обговоренні	0,2	
	Самостійна робота				
		Питання та завдання до самостійного опрацювання	Презентація розгорнутого плану дослідження	усно, текст	24
Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до семінарського заняття, опрацювання рекомендованої літератури з теми 7. Підготовка до к/р					
Аудиторна робота					
Тема 8	Лекція 10	Лекція. Методика організації та зміст основних етапів наукового дослідження	присутність, конспект	0,2	
	Семінарське заняття 10	Семінарське заняття за темою 7: 7.1. Теоретичний рівень. Підходи. Методи дослідження міжнародних відносин і світової політики. 7.2. Методи аналізу ситуації. Експлікативні методи: контент-аналіз, івент-аналіз, метод когнітивного картування. 7.3. Роль прикладного аналізу міжнародних відносин	присутність; участь в обговоренні	0,2	

	у системі сучасного наукового знання. Базові методики прикладного аналізу МВ. 7.4. Застосування математичних засобів як самостійна проблема прикладного аналізу МВ.		
<i>Самостійна робота</i>			
Питання та завдання до самостійного опрацювання	Контрольна робота	письмово	12
	Підготовка до підсумкового контролю		

Рекомендована література

Основна

1. Алексеева Т. А. Теория международных отношений как политическая философия и наука / Т. А. Алексеева. – М. : Аспект пресс, 2019. – 608 с.
2. Боришполец К. П. Методы политических исследований: Учеб. пособие для студентов вузов / К. П. Боришполец. – М. : Аспект Пресс, 2005. – 221 с.
3. Кузь О. М. Філософія науки : навчальний посібник : [електронне видання] / О. М. Кузь, В. Ф. Чешко. – Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2017. – 172 с.
4. Теория и методы в современной политической науке: первая попытка теоретического синтеза [Текст] / под ред. С. У. Ларсена; пер. с англ. Е. А. Жуковой. – М. : РОССПЭН, 2009. – 751 с.
5. Філософія науки : робоча програма для здобувачів освітньо-наукового ступеня "доктор філософії" усіх спеціальностей : [електронне видання] / уклад. О. М. Кузь, В. Ф. Чешко. – Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2017. – 54 с.

Додаткова

6. Бжезинский, Збигнев. Великая шахматная доска. Господство Америки и её геостратегические императивы / Збигнев Бжезинский ; пер. с англ. – М. : Международные отношения, 2002. – 256 с.
7. Валлерстайн И. Анализ мировых систем и ситуация в современном мире / Иммануил Валлерстайн ; пер. с англ. П. М. Кудюкина ; под ред. Б. Ю. Кагарлицкого. – СПб. : Университетская книга, 2001. – 415 с.
8. Истомин И. А. Логика поведения государств в международной политике / Истомин И. А. – М. : Аспект Пресс, 2018. – 296 с.
9. Кимелев Ю. А. Методология социальных наук (современные дискуссии) : аналитический обзор / Ю. А. Кимелев. – Москва : Институт научной информации по общественным наукам (ИНИОН) РАН, 2011. – 96 с. – (Проблемы философии).
10. Киссинджер, Генри. Мировой порядок / Генри Киссинджер ; пер. с англ. – М. : АСТ, 2017. – 512 с.
11. Мальський М. З. Теорія міжнародних відносин : підручник / М. З. Мальський, М. М. Мацях ; [4-те вид., перероб. і доп.]. – К. : Знання, 2011. – 406 с.
12. Основи методології та організації наукових досліджень: навчальний посібник для студентів, курсантів, аспірантів та ад'юнктів / Під ред. А. Є. Конверського. – К. : Центр учбової літератури, 2010. – 352 с.
13. Теория международных отношений : учебник для академического бакалавриата / под ред. П. А. Цыганкова. – М. : Юрайт, 2017. – 316 с. – (Серия : Бакалавр. Академический курс).
14. Хантингтон С. Столкновение цивилизаций / Самюэль Хантингтон ; пер. с англ. – М. : АСТ, 2017. – 640 с.
15. Хрусталева М. А. Анализ международных ситуаций и политическая экспертиза : учебное пособие для вузов / М. А. Хрусталева ; [научн. ред. и сост. А. А. Байков, И. А. Истомин ; Московский государственный институт международных отношений (Университет) МИД России ; 2-е изд., испр. и доп.]. – Москва : Аспект Пресс, 2017. – 224 с.

Інформаційні ресурси в Інтернеті

16. Атлантична рада США. – Режим доступу : <http://www.atlanticcouncil.org>
17. Брукингський інститут (The Brookings Institution (BI)). – Режим доступу: <http://www.brookings.edu>
18. Європейський союз [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.europarl.eu.int>
19. Королівський інститут міжнародних відносин (The Royal Institute of International Affairs). – Режим доступу : <https://www.chathamhouse.org>
20. МЗС України (офіційний сайт). – Режим доступу : <https://mfa.gov.ua/ua>
21. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського. – Режим доступу : <http://www.nbuv.gov.ua/>
22. Методологія та організація наукових досліджень. Сайт персональних навчальних систем ХНЕУ ім. Семена Кузнеця : [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://pns.hneu.edu.ua/course/view.php?id=7120>